

2. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні : Закон України від 08 вересня 2011 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2012. – № 19-20. – Ст.166.
3. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року / за ред. Ю.О. Лупенка, В.Я. Месель-Веселяка. – Київ : ННЦ «ІАЕ», 2012.– 182 с.
4. Інвестиційна діяльність у сільському господарстві: правові питання : монографія [Текст] / за ред. В.І. Семчика. – Київ : «Юридична думка», 2008. – 252 с.

АНАЛІЗ ВПЛИВУ ТЕХНОЛОГІЧНОГО РОЗРИВУ НА ПРОЦЕСИ МІЖНАРОДНОГО ТРАНСФЕРУ ВИСОКИХ ТЕХНОЛОГІЙ

*Омельяненко В.А., аспірант кафедри економічної теорії,
Сумський державний університет, м. Суми, Україна*

Сучасна економіка стає все більш інноваційною, тобто зростає ступінь її здатності генерувати та засвоювати нове знання і технології внаслідок росту швидкості поширення та інтенсивності міжнародного трансферу технологій, здійснюваних за допомогою взаємодії суб'єктів національної та світової економіки. Проблема недооцінки інновацій у розвитку економіки полягає не лише у втраті можливого комерційного успіху, а і у тому, що низький технологічний рівень національної економіки або відсутність системи ефективного використання інтелектуального ресурсу та механізму просування наукомісткої продукції на світовий ринок приводять до нееквівалентного обміну, нездатності залучити в національну економіку іноземні інвестиції, одержати відповідний дохід від експорту продукції. Нееквівалентний зовнішньоекономічний обмін у більшості випадків штовхає національну економіку та її провідні галузі в пастку наростаючого технологічного відставання, що підриває національну безпеку країни.

Результати Глобального індексу інновацій – 2013 (GII-2013) [1] свідчать про глобальний характер інноваційних процесів. Згідно GII-2013 в число 25 країн з найкращими інноваційними показниками входять держави із всіх регіонів світу. Незважаючи на те, що домінуючі позиції в списку займають країни з високим рівнем доходу, декільком новим гравцям вдалося поліпшити показники, що характеризують інноваційний потенціал.

Однак у середньому група країн з високим рівнем доходів сильно випереджає країни, що розвиваються, абсолютно за всіма показниками й у такий спосіб глобальній інноваційний розрив зберігається. GII-2013 показує, що радикальних зрушень не відбулося і в результаті лідерство країн з найкращими показниками розвитку інновацій демонструє стабільність. Якщо проаналізувати провідні країни за рівнем розвитку інноваційних систем, то опубліковані рейтинги GII показують, що держави лише періодично змінюють свої місця в межах сформованих груп, проте жодна країна не залишила свою групу в 2013 р.

Даний факт можна пояснити тим, що ефективна інноваційна діяльність приводить до появи замкнутого кола: по досягненні певного критичного рівня інвестиції починають залучати інвестиції, таланти залучають таланти, а інновації породжують інновації [4]. Це особливо актуально для провідних високих технологій, що базуються на фундаментальних дослідженнях, мають значний потенціал і здатні тривалий строк зберігати монополію.

Крім того, відповідно до теорії технологічної розриву у міжнародних відносинах дедалі сильніше проявляється тенденція хайтеграції – переважаючий обмін високими технологіями на високі технології порівняно з комерційними формами з валютним обміном. У результаті цього формується група країн-лідерів, що розвиваються більш швидкими темпами, займають стійке положення на ринках і завдяки існуючому потенціалу зміцнюють свої позиції. Наприклад, США кожні 5 років практично повністю змінюють термінологію в інформатиці. Формуючи мову галузі, вони управляють ринком цих знань, задають стандарти і намагаються не впускати інших до цього процесу. В результаті країни, що не ввійшли в групу партнерів або не володіють достатнім адаптаційним потенціалом та можливостями міжнародного трансферу відстають все більше від країн-лідерів.

Також варто відзначити, що технологічний розрив є модифікацій культурного розриву [6]. У якості основного можна вважати висновок про те, що сучасна культура носить техногенний характер. Це означає, що цінності сучасної людини та суспільства мають технологічну підоснову. Провідними є суспільства та системи їх цінностей, які задаються не традиційними або низькими технологіями, а високими технологіями. Одні держави та регіони перебувають на верхніх щаблях науково-технологічного розвитку, інші – на нижніх. У наявності і розходження відповідних технологічних культур.

Тому конкретизацією функції держав є їх участь у формуванні механізмів науково-технологічного та інноваційного розвитку, що здійснюються в рамках міжнародних організацій, що сприяють забезпеченню доступу до іноземних ресурсів і технологій з метою вирівнювання науково-технологічного рівня. Країни, що приймають активну участь міжнародному технологічному обміні ефективно використовують інтелектуальний ресурс, володіють більш високим потенціалом розвитку та здатні отримати будь-які ресурси відповідної якості, що надалі продовжить підсилувати нерівномірність розвитку.

У результаті цього трансфер високих технологій (макротехнологій) в більшості випадків може бути здійснений лише в рамках міжрегіональних або навіть міжнародних проектів, оскільки власником цих технологій переважно виступають міжрегіональні науково-виробничі комплекси, окремі країни або ТНК. На думку дослідників, у сучасному світі успіх інноваційного прориву можуть забезпечити тільки стратегічні союзи [2]. Повністю монополізувати високі технології передові країни не в змозі, але зони вільної торгівлі створюють простір країн, всередині якого трансфер технологій буде здійснюватися інтенсивніше, ніж поза ним.

Так значним фактором трансферу технологій в найближчий час стане створення трансатлантичної зони вільної торгівлі, внаслідок чого потрібно очікувати зміцнення лідерських позицій США і ЄС в сфері високих технологій та розробок в цій сфері. Вже зараз ці країни займають в цій сфері провідні позиції. Так з 20 топ-компаній за критерієм витрат на інновації за національною приналежністю 9 належать США та 7 належать ЄС, 18 з 20 найбільших технопарків світу розміщені в розвинених країнах. Але частка кожної зі сторін у світових продажах наукомісткої продукції поступово зменшується та вже сьогодні становить 14-15% для кожної, тоді як частка Китаю в 2010 р. становила 22%. Відповідно до розрахунків Всесвітньої організації інтелектуальної власності (WIPO) Китай в 2011 році вперше випередив США за кількістю поданих заявок на патенти [2].

В сьогоднішніх умовах високі технології, особливо передові технології NBIC-групи, знаходяться під впливом політичного фактору, тому потенціал традиційних

комерційних каналів обмежений. Відтак країни, що намагатимуться коротити технологічний розрив, мають створювати умови для взаємодії з лідерами через міжнародне інноваційно-технологічне співробітництво і механізми трансферу технологій. Зокрема, Україна має таку можливість оскільки наразі ще володіє досить перспективними технологіями нового технологічного укладу та володіє потенціалом, щоб приймати участь у програмах міжнародної взаємодії, зокрема з ЄС, СНГ, США та Китаєм. Підтвердженням цього є той факт, що ключовий елемент системи адронного коллайдера – спеціальний детектор – був успішно розроблений і створений завдяки відкриттю вченими Інституту монокристалів унікального скінтілятора (PWO), що дозволив реєструвати високоенергетичні частинки і, власне, бозон Хіггса. За 17 років від відкриття, до практичної реалізації проекту сотні українських вчених брав участь у розробці. І сьогодні в команді ядерників, яка нещодавно завдяки адронному коллайдеру відкрила бозон Хіггса, працюють 46 вітчизняних науковців.

Список літератури:

1. Глобальный инновационный индекс – 2013: [Електронний ресурс] // ВОИС. – 2013. – Режим доступу: Женева, 01-07-2013 PR/2013/743 http://www.wipo.int/pressroom/ru/articles/2013/article_0016.html
2. Курнишова Ю. Экономическое НАТО. В мире может возникнуть закрытый клуб развитых стран [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://news.finance.ua/ru/toplist/~2/3/301171>
3. Нехорошева Л.Н., Аль-Мумани-Муханнад Формирование условий, благоприятных для активизации инновационной деятельности [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://iee.org.ua/files/alushta/84-nehorosheva-form_usloviy.pdf
4. Сорокин, А.П. Управление инновациями / А.П. Сорокин – Мн.: Акад. упр. при Президенте Респ. Беларусь, 2005. – 154 с.
5. Существенный рост спроса в сфере прав интеллектуальной собственности в 2012 году [Електронний ресурс] // ВОИС. – 2013. – Режим доступу: http://www.wipo.int/pressroom/ru/articles/2013/article_0006.html
6. Шугуров М.В. Международное право и технологический разрыв: проблемы и решения / М.В. Шугуров // Право и политика. – 2011. – №5(137). – С. 786-805.

АНАЛІЗ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ РЕФОРМУВАННЯ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Ревуцька О.Є., к.е.н., ХНЕУ ім. Семе́на Кузне́ця, м. Харків, Україна

При вирішенні проблеми державного регулювання діяльності залізничного транспорту важливе значення має використання зарубіжного досвіду в цій галузі. Як показує аналіз, в економічно розвинених країнах застосовуються різні методи державного регулювання. Загальна ситуація характеризується тим, що в Європі і США залізниці, як правило, втрачають свою частку на транспортному ринку за винятком приміських і високошвидкісних пасажирських перевезень. Фінансова ситуація на європейських залізницях продовжує погіршуватися, інвестицій недостатньо, загальне становище хитке. У Японії розвиток швидкісних пасажирських перевезень сповільнився, але їх обсяг на короткій відстані все ще зростає, а диверсифікація послуг залізниць дає відчутні фінансові результати. У США залізниці